

TRAFIKUTSKOTTETS BETÄNKANDE 2/2002 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av vägtrafiklagen

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 7 december 2001 regeringens proposition med förslag till lag om ändring av vägtrafiklagen (RP 219/2001 rd) till trafikutskottet för beredning.

Lagmotion

I samband med propositionen har utskottet behandlat följande lagmotion:

— LM 97/2000 rd — Kimmo Kiljunen /sd
m.fl.: Lag om ändring av vägtrafiklagen.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- riksdagsledamot Veijo Puhjo, riksdagen
- kommunikationsminister Kimmo Sasi, regeringsråd Jarmo Hirsto och överinspektör Anna-Liisa Tarvainen, kommunikationsministeriet
- polisöverinspektör Pertti Luntiala, inrikesministeriet
- enhetschef Sami Mönttinen, Fordonsförvaltningscentralen
- utvecklingschef Auli Forsberg, Vägförvaltningen
- direktör Hans Pieski, Helsingfors polisinrättning

- chefsforskare Juha Luoma, STFC
- verkställande direktör Matti Järvinen, Trafikskyddet
- psykologie magister Arja Holopainen, Trafikförsäkringscentralen
- försäljningschef Tapio Salonen, Sonera Juxto Oy
- verkställande direktör Lauri Säynäjoki, Finlands Taxiförbund
- social- och arbetarskyddssekreterare Pertti Sulasalmi, Bil- och Transportbranschens Arbetarförbund AKT rf
- verkställande direktör Pasi Nieminen, Bilförbundet rf
- direktör Matti Peltola, Koneyrittäjien Liitto
- projektchef Mikko Saavola, Bussförbundet
- verksamhetsledare Jarkko Hietamäki, Suomen Autokoululiitto ry
- ordförande Seppo Makkonen och kommunikationschef Juha Norppa-Rahkola, Finlands Lastbilsförbund
- verksamhetsledare Tero Anttila, Finlands Lokaltrafikförbund
- ordförande Pentti Lihavainen, Pohjois-Karjalan Taksiautoilijat ry
- ordförande Satu Hattunen, Suomen Taksinkuljettajat ry
- professor Heikki Summala.

PROPOSITIONEN OCH MOTIONEN

Propositionen

Regeringen föreslår att vägtrafiklagen ändras. Under körning får enligt förslaget kommunikationsapparater inte användas på ett sätt som inverkar menligt på användningen av fordonets manöverorgan eller annars stör förarens koncentration på trafiken. Förbudet svarar i huvudsak mot det förbud som finns i förordningen om användningen av fordon på väg.

I vägtrafiklagen föreslås vidare en bestämmelse som förbjuder föraren av ett motordrivet

fordon att under körning använda mobiltelefon så att han eller hon håller den i handen.

Lagen avses träda i kraft så snart som möjligt efter det att den har antagits och blivit stadfäst.

Lagmotionen

Enligt lagförslaget i lagmotion LM 97/2000 rd skall mobiltelefoner få användas i motordrivna fordon bara med s.k. handsfreeutrustning.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Regeringens proposition avser att genomföra statsrådets principbeslut av den 18 januari 2001 om förbättring av säkerheten i vägtrafiken. Det primära målet för beslutet är att förbättra trafiksäkerheten. I den trafiksäkerhetsplan för 2001—2005 som ligger till grund för principbeslutet framläggs ett antal åtgärder för att förmå förarna att fästa större avseende vid trafiksäkerheten och den vägen nå statsrådets mål från 1997 att minska antalet trafikdöda till under 250 fram till 2005. Som exempel kan nämnas åtgärder för att minska användningen av rusmedel och ökad användning av säkerhetsanordningar och därtill ur säkerhetssynvinkel nödvändiga ergonomiska krav på fordonstelematiken, vad gäller både reglage, informationsapparater och apparater som inverkar på fordonets funktion. Till de ergonomiska kraven räknas också förbudet att använda mobiltelefon utan handsfreeutrustning.

Det första ingreppet bland åtgärderna i statsrådets principbeslut blir att förbjuda användningen av mobiltelefon under körning så att föraren håller den i handen. Enligt utredning till utskottet inträffade det 30 olyckor 1991—2001, där en mobiltelefon bedömdes ha bidragit till olyckan och där personen i motorfordonet omkom. Det totala antalet mobiltelefonolyckor är också i proportion till alla olyckor med dödlig

utgång fortfarande litet, men enligt olika undersökningskommissioners utredningar har de ökat redan under 1991—1998.

Med stöd av erhållen utredning anser utskottet att propositionen är behövlig och angelägen. De föreslagna åtgärderna går i rätt riktning för att förbättra trafiksäkerheten. Därför tillstyrker utskottet lagförslagen, men med följande anmärkningar och ändringsförslag.

Detaljmotivering

24 a § 1 mom.

Den föreslagna paragrafens 1 mom. svarar mot 8 § i förordningen om användning av fordon på väg (1257/1992), där det föreskrivs om användning av kommunikationsapparater. Radio- eller televisionsmottagare samt annan ljudåtergivnings- eller kommunikationsapparat får inte under körning användas på ett sådant sätt att detta kan inverka menligt på användningen av fordonets manöverorgan eller på annat sätt störa förarens koncentration på trafiken.

I föreslagna 1 mom. förbjuds användning av alla mottagare och kommunikationsapparater som stör föraren under körningen. Förslaget avser inte att ingripa till exempel i radiolyssnande i ett fordon, men när föraren hanterar kanalvälja-

ren skall han eller hon se till att det inte påverkar koncentrationen på körandet och trafiken. Bestämmelsen förbjuder också föraren att knappa in textmeddelanden och långa nummerserier i en mobiltelefon i en hållare. Det kräver så pass mycket att knappa in ett textmeddelande att det alltid kan anses kunna störa förarens koncentration på trafiken. Det kan också inverka störande på körandet om föraren ringer andra än snabbvalssamtal och måste knappa in en lång nummerserie.

Men en fordonsförare kan också tillfälligt under körningen göra många andra saker som stör körandet än använda ovan nämnda apparater. Normalt är det inte fråga om lika långvariga eller ofta upprepade saker som att använda kommunikationsapparater. Därför har det inte ansetts nödvändigt att beskriva, namnge och förbjuda mycket olika aktiviteter i vägtrafiklagen, utan det anses räcka med allmänna skyldigheter för trafikanterna.

Enligt vad utskottet har erfarit anses enligt 23 § körkortsförordningen läraren vara förare vid körundervisning med fordon av klass B, C eller C1. Vid körundervisning med fordon av klass D, D1 eller E anses eleven vara förare. Också när läraren anses vara förare tillämpas i rättspraxis bestämmelserna om föraren på en elev som använder fordonets manöverorgan. I linje med detta lämpar sig paragrafen i dessa fall både på läraren och eleven.

24 a § 2 mom.

Enligt propositionen får föraren av ett motordrivet fordon inte under körning använda mobiltelefon så att han eller hon håller den i handen. Med mobiltelefon avses en teleterminal för mobiltelefoni som är kopplad till ett allmänt kommunikationsnät genom radiovågor med fri utbredning. Till exempel brand- och räddningssändets eller polisens interna nät står utanför denna definition.

Enligt undersökningar ökar användningen av mobiltelefoner under körningen risken för farliga situationer och olyckor samt trafikförseelser. Enligt utredning till utskottet ökar användning-

en av mobiltelefon under körningen olycksrisken flerfaldigt jämfört med koncentrerat körande. Om användningen av mobiltelefon utan utrustning som lämnar händerna fria för körande förbjuds, splittras uppmärksamheten på grund av telefonhanteringen i mindre grad, vilket bidrar till att öka säkerheten.

Enligt propositionen undanröjer en apparat som lämnar händerna fria många problem med användningen av mobiltelefon, trots att samtal och diskussionerna i telefon givetvis inte inverkar mindre störande på körandet. Men farosituationerna kan minskas om förarna förpliktas att förse sin mobiltelefon med s.k. handsfree-funktion, som innebär att telefonen inte behöver hållas i handen när den används.

Ikraftträdelsebestämmelsen

Avsikten med propositionen är att lagen skall träda i kraft så snart som möjligt sedan den blivit antagen och stadfäst. Utskottet ser det som mycket viktigt att lagen träder i kraft så fort som möjligt, men det vill samtidigt ge bilisterna en möjlighet att vidta lämpliga åtgärder för att utrusta sig med handsfreefunktioner. Utskottet har velat undvika att det på kommunikationsmarknaden uppstår ett sådant läge att förarna får problem både med att skaffa sig handsfreeutrustning och installera den i sina fordon, vilket kan leda till en exceptionell prisstegring på apparater och installationer. Därför föreslår utskottet att lagen träder i kraft den 1 januari 2003.

Utskottet anser en övergångsperiod på två år nödvändig både för de förare som bedriver persontrafik med stöd av taxilicens och som inte har tillgång till en taxiradiobeställningscentral och för förarna inom anropsstyrd kollektivtrafik. För taxiförare på landsbygden är det enda sättet att beställa skjuts ofta per mobiltelefon och då ringer kunderna direkt till taxiföretagarens mobiltelefon. I ett pågående kollektivtrafikprojekt i norra Karelen förmedlas kundens samtal däremot automatiskt till ett datorstyrt förmedlingssystem, en s.k. stationsvakt. I detta system fungerar mobiltelefonen också som fordonsterminal som styr förmedlingssystemet under körningarna.

Anropskollektivtrafiken fungerar också i många fall genom telefonstyrning.

Med hänsyn till att beställningssystemet fungerar med hjälp av mobiltelefon är det rimligt att användarna ges tillräckligt med tid att gå över till det nya systemet. Därför bör dessa förare få använda mobiltelefon i sitt arbete under en övergångsperiod.

Med anledning av det ovan sagda föreslår trafikutskottet att ikraftträdelsebestämmelsen kompletteras med ett nytt 2 mom.

Motionen

Utskottet har godkänt lagförslaget i propositionen och har därför beslutat förkasta lagmotionen.

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan anförda föreslår trafikutskottet

att lagen i övrigt godkänns utan ändringar men i ikraftträdelsebestämmelsen med följande ändringar (Utskottets ändringsförslag) och

att lagmotion LM 97/2000 rd förkastas.

Utskottets ändringsförslag

Lag

om ändring av vägtrafiklagen

I enlighet med riksdagens beslut

fogas till vägtrafiklagen av den 3 april 1981 (267/1981) en ny 24 a §, som följer:

24 a §
(Som i RP)

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2003.
I fråga om förare i persontrafik som bedrivs med stöd av taxitillstånd och som inte har till-

gång till taxiradiobeställningscentral samt i fråga om förare inom den anropsstyrda kollektivtrafiken träder lagen i kraft den 1 januari 2005 (Nytt).

Helsingfors den 2 april 2002

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Erkki Pulliainen /gröna
vordf. Annika Lapintie /vänst
medl. Klaus Bremer /sv
Jyri Häkämies /saml
Erkki Kanerva /sd
Saara Karhu /sd (delvis)
Marjukka Karttunen /saml
Risto Kuisma /sd
Eero Lämsä /cent

Raimo Mähönen /sd
Tero Mölsä /cent
Markku Rossi /cent
Ismo Seivästö /kd
Timo Seppälä /saml
Harry Wallin /sd
Lasse Virén /saml
Raimo Vistbacka /saf
ers. Kari Myllyniemi /cent (delvis).

Sekreterare var

utskottsråd Mika Boedeker.

RESERVATION

Motivering

Regeringens proposition 219/2001 rd förbjuder sådan användning av kommunikationsapparater under körning som kan inverka menligt på användningen av fordonets manöverorgan eller på annat sätt störa förarens koncentration på trafiken. Med tanke på trafiksäkerheten är propositionen i högsta grad värd att understödjas och välkommen.

Statsrådet ställde 1997 som mål att få ner antalet trafikdöda till 250 fram till 2005. Trots detta gick 425 människoliv förlorade i vägtrafiken 2001. Därför är alla åtgärder som kan förbättra trafiksäkerheten nödvändiga och önskvärda.

Till kommunikationsministeriet överlämnades i november 2000 en trafiksäkerhetsplan för 2001—2005 med förslag till hur regeringens mål från 1997 kan uppnås.

Lagen om obligatorisk handsfreeutrustning är den enda propositionen bland förslagen i trafiksäkerhetslagen som nått riksdagen. Trafiksäkerheten kräver omedelbara åtgärder och därför borde denna lag ha trätt i kraft med detsamma.

Dessutom har kommunikationsministeriet uttryckligen framhållit att det inte är motiverat att befria någon trafikant- eller fordonsgrupp från kravet på handsfreeutrustning. Ministeriet understryker ytterligare den yrkesmässiga trafikens stora ansvar för kundernas säkerhet. Därför borde också alla yrkesförare omedelbart ha omfattats av lagen.

Enligt en utredning från trafikskyddet ställer sig finländska trafikanter reserverat till användningen av mobiltelefon under körningen. Inemot hälften av dem är redo att tillåta användning av biltelefon under körningen bara om tele-

fonen är utrustad med handsfreefunktion och omkring 30 procent vill helt förbjuda att föraren talar i telefon. Bara en knapp fjärdedel är färdig att tillåta att föraren fritt får använda mobiltelefon under körningen.

De önskemål som företrädarna för den yrkesmässiga trafiken har framfört har hörtsammats i regeringens proposition. Det blir bara förbjudet att ha mobiltelefonen i handen under körningen. Andra kommunikationsapparater som används i den yrkesmässiga trafiken tillåts. Likaså tillåts till exempel användning av en separat svars lur som kopplas till mobiltelefonen.

Förslaget att tillåta användning av mobiltelefon under körning bara med s.k. handsfreeutrustning följer lagstiftningen i många andra europeiska länder. Det är inte fråga om någon överdriven åtgärd om saken analyseras ur trafiksäkerhetssynvinkel.

Trafikutskottets förslag att helt omotiverat skjuta fram lagens ikraftträdande till nästa år är obetänksamt. På våren och sommaren finns det gott om sommarbilister och nya förare i trafiken och deras körerfarenhet är mindre än deras som kör året om.

Vidare försämras trafiksäkerheten genom utskottets beslut att befria en del av de yrkesförarna från handsfree-tvånget fram till 2005.

Förslag

Med stöd av det ovan sagda föreslår jag

att denna lag träder i kraft den 1 juni 2002, och

att andra momentet i ikraftträdelsebestämmelsen helt stryks.

Helsingfors den 2 april 2002

Annika Lapintie /vänst